

Sz. Lukács
Imre

VAN-E, AMI SZABÁLYTALAN?

Néhány évvel ezelőtt legnagyobb gondunk az volt, a mezőgazdaságban, hogy a termelőszövetkezeteket jól képzett, rugalmas vezetőkké lássuk el, hogy a megszilárdulást meggyorsítsák. Napjainkban pedig már új problémával találkozunk, hiszen a közös gazdaságok többsége megerősödött, egyre inkább beváltja a nagyüzemről való elképzeléseinket. Évről évre nő a termés, s a legkisebb gazdaságokban is nagy reményű terveket dajkál a közösség. Napjainkban legnagyobb gond a szövetkezeti ellenőrzés, olyan ellenőrző bizottság létrehozása, amely munkája a vezetést megkönnyíti és hathatósan segíti a gazdaközösség további boldogulását.

A közelmúltban egyik jelentős tanácskozáson felszólalásában hangzott a jó hírű termelőszövetkezetünk elnöke: nincs olyan gazdaság jelenleg, ahol kisebb nagyobb szabálytalanságok ne lennének, amelyekért azonnal felelősségre lehetne vonni a szövetkezeti vezetőt. Ez is azt igazolja, hogy a belső ellenőrzés nem fejlődött olyan színvonalra, hogy mindenben megfeleljen a támasztott követelményeknek. A szövetkezeti önkormányzattal, a gazdaságirányítás teremtette lehetőségekkel, a vállalatüzemű gazdálkodással megnövekedett az ellenőrzés jelentősége is, ennek igen sok helyen nem tudnak eleget tenni.

Zárszámadásoknál rendszerint a beszámoló, s a főkönyvelő ismertetője után szót kap az ellenőrző bizottság elnöke — igen gyakran idősebb, becsületes parasztember —, s pár mondatban elmondja, hogy egész esztendőben hányszor, s mit ellenőriztek, mit találtak szabálytalannak. Jószívrrel a nagyüzemek életében eddig csupán ennyit jelentett a belső ellenőrzés. Az igényeket sem állították vajmi magasra, az ellenőrző bizottságok tagjainak választásánál, javasolásánál elég volt az, hogy példamutatóan veszik ki részüket a közös munkából, védik a termelőszövetkezet vagyonát, becsületes tagok és megválasztásuk nem ütközött a tagság érdekével. Ugyanakkor nem vizsgálták azt, hogy az ellenőrző bizottságok tagjai rendelkeznek megfelelő szakmai felkészültséggel, s képesek-e a jogszabályi követelményeknek megfelelő ellenőrzésre. Vagyis már eleve sok esetben lemondtak arról, hogy megfelelő színvonalú és hatékonyságú bizottságot hozzanak létre. Az is igaz, több helyen szándékosan is így cselekedtek. Az ilyen szövetkezetekben az elnökök úgy vélekedtek; jó az, ha nem mindenbe „magyaráznak bele”. Másszóval, ezeken a helyeken sarokba szorították, sarokba állították az ellenőrzést, úgy is mondhatnánk, a szövetkezeti demokráciát.

Akadnak olyan gazdaságok, ahol úgy vélték; évről évre többet termelünk, többet teszünk a népgazdaság asztalára, a személyi jövedelmünk is gyarapszik, minnek itt akkor a szigorú ellenőrzés, minnek beszélünk itt akkor a szövetkezeti demokráciáról, lényeg az, hogy minél nagyobb kenyerünk legyen. Ma már ezek az elképzelések annyira elavultak, hogy nincs is olyan szövetkezet, ahol az ellenőrzéssel, az ellenőrzés megszilárdításával, javításával ne foglalkoznának. Az ellenőrző bizottság munkájának nemcsak szövetkezeti, hanem állami érdekű is, hiszen az ellenőrzés csupán papíron létezik, s tevékenykedik. Ez lényegében törvénysértésnek is fel fogható, hiszen ez a bizottság nem

él a törvény adta és a közgyűlés által ráruházott jogaival, nem teljesíti a törvényben és az alapszabályban kötelezően megállapított feladatait.

A termelőszövetkezeti demokrácia növelése összefügg a belső ellenőrzés megújításával. Ennek hatékonysága pedig attól függ, milyen pozitív irányú változásokat érnek el az ellenőrző bizottság személy szerinti összetételében. Nem utolsósorban a tagok további képzésével. Olyan tagokat, szakembereket ajánlatos a megüresedett helyekre választani, akik a gazdálkodás teljes értékelésére képesek. Igaz, valódi nagyüzemben ez manapság olyan kíváncsi, aminek a függetlenített vezetés tudna csak eleget tenni, de részletterületeket már igen sokan könnyebben áttekinthetnek. Jó, ha az ellenőrző bizottság elnöke minden vezetőségi ülésen részt vesz. Egy-egy gazdaságban több bizottság működik; háztáji bizottság, szociális-kulturális bizottság stb. A szövetkezeti gazdálkodáshoz és a szövetkezeti demokrácia fejlődéséhez talán a legnagyobb segítséget az ellenőrző bizottság jó munkája adhatja. A belső ellenőrzés, ami napjaink egyik legégetőbb követelménye, csak akkor tekinthető megoldottnak, ha a gazdálkodás, és a szövetkezet minden más területén — segéd-, melléküzemágak stb. — javul, megszilárdul az ellenőrzés.

Mindez a szövetkezetek belső ügye. Tény azonban, hogy több gazdaságban alapvető hiányosságok, problémák vannak. Minden kezdeményezés, javaslat, amely arra szolgál, hogy a közös gazdaságokban a belső ellenőrzést igazi nagyüzemi szinten, a szövetkezeti demokrácia nagykorúságához méltóan megszilárdítsák, nemcsak egy-egy szövetkezet, hanem a népgazdaság boldogulását is szolgálja.

MANAPSÁG

Nagyon fontos értekezletek mostanában mind így kezdődnek: Manapság, amikor... Azért ragadt meg agyam pitvarában ez a szép szó, mert ezen az értekezleten én ennél többet nem értettem.

Ne higgyék, hogy patikusok vagy hontentották közgyűlésére csöppentem be. Csizmas magyarok ültek mellett, csupa olyanok, akiknek akár félszavát is megértem. Kaptam a hónom alá egy csomó könyvet is, ma is áldom azokat, akik adták. Legalább leírva is látom, amit hallani kevés volt a megértéshez. Kérem, hangosan olvassák azokat a neveket, amiket eddigi türelmük jutalmául ide leírok, és addig ismételjék, amíg könyv nélkül nem tudják: Buvicid, Euparen, Karathane, Mancokar, Morestan — még egyszer, figyelmeztetve tessék olvasni, mert nem molesztál az, hanem mérgező! — Rolyram-combi, Solvochin extra, Anthio, Basudin, Birlane, Inszekta, Pol-melisekt. Aki hamar megtanulta, érdeklődjön újabb adagért, állítólag kétszázal is többet tudnék mondani, ha összeszedném a tartalomjegyzéket. Ha valaki öt perc alatt el tudja dönteni, hogy édes gyermekének kávéskanállal Ultracidot, Orthocidot vagy Chlorocidot adott legutóbb, és megesküszik, hogy soha nem téveszti össze egyiket a másikkal, az bejuthat a döntőbe.

Azon elmélkedtem a nagyon fontos értekezleten, van-e nálunk olyan ember, aki elhiszi, hogy a fenti nevek mögé bújtatott alattomos vagy nyílt sisakkal játszó mérgek mindennapi kezelői, használói, a növényvédelem álarcos, nagykalapos, védőruhás munkásai ezt meg tudják jegyezni. Megkérdeztem az előadót is. Nem hiszi el ő sem.

Legyünk pontosak! Van még a mérgek között ódivatú, magyarul hangzó nevezetű is. Ki ne mondják, nehogy kitörjön a nyelvük: Badacsonyi rézkénpor, hernyóenyv, szénkéneg, vasgálic.

Manapság?

H. D.

SOKARCÚ SZÖVETKEZETEK

Egy-egy gazdaság munkájának, vezetőségének megítélésénél nem szabad a területi nagyságból kiindulni. Ezzel és a termelési értékkel együtt még csak felületes véleményt alkothatunk egy-egy nagyüzem munkálkodásáról. A termelőszövetkezetek munkaszervezetére is a sokrétűség jellemző. A termelés szétagazdasága is fellelhető még igen sok helyen. Kevés olyan gazdaság működik a szegedi járásban, ahol a szakosított termelés gazdasági előnyeit kihasználják. A vezetőik többsége is bizonytalan az intenzív termelésfejlesztésben, a szakosításban és a specializálásban. Ezzel foglalkozott Szabó István, a TOT elnöke is, hiszen nem közömbös, hogy hazánkban a szövetkezeti mozgalom további útja miképpen alakul. Az elmúlt években nagyarányú fejlődés tapasztalható és sok olyan gazdaság működik, amelynek eredményeit ma már a világ színvonalához mérhetjük. Nyilvánvaló, hogy alapvető javulás a jó közgazdasági légkör megteremtésével jött létre, nem utolsósorban a szövetkezeti vezetők nagykorúsodásával, önállóságának növelésével. Az elmúlt években egy-egy gazdaságban alapvető volt az, hogy a szövetkezeti vezetők mennyire fogják át az egész gazdálkodást, milyen képességgel rendelkeznek, milyen a szaktudásuk, a felhalmozott szellemi tőkéjük, intelligenciájuk. Sok esetben ez döntötte el az előrehaladást.

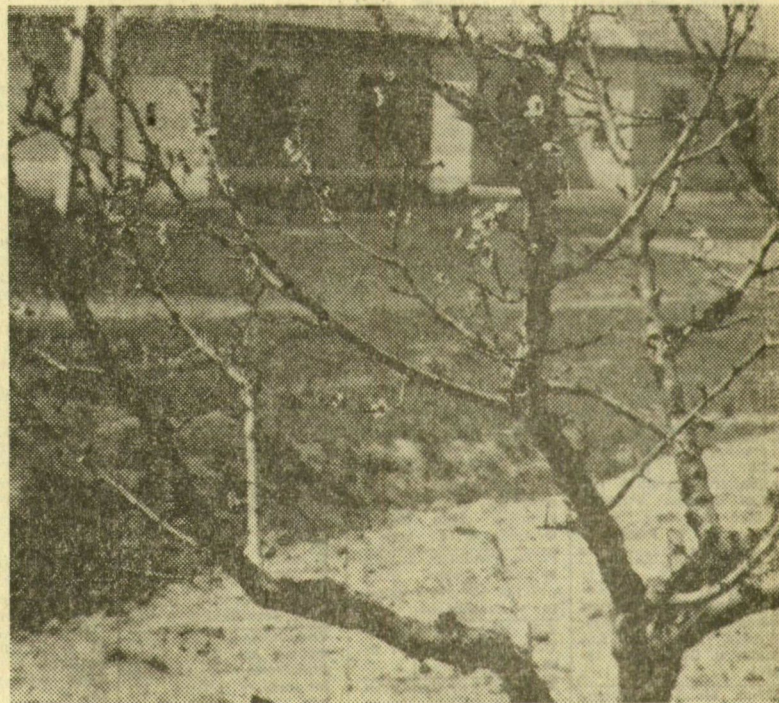
Napjainkban nap, mint nap különböző hatások, információk érik a gazdálkodást, így a vezetést is. Jó néhány szegedi járási gazdaságban is megfigyelhető, hogy reggeltől estig csöng az elnök telefonja, percenként nyi-

togatják az ajtót, szakmai, szervezési, kereskedelmi, irányítási problémákkal törődik. Az ilyen vezető előbb-utóbb nem bírja a megterhelést. Új és új eljárások, új és új vegyszerek jönnek és ahol nem történik meg az egészséges, megalapozott munkamegosztás, ott ez súlyos bajokat okozhat a gazdaközösségnek.

A mezőgazdaságban műszaki, technikai forradalom formálja a termelést és alakítja az embert. Egyre nagyobb becsülete lesz a szakképzettségnek, a szakmai felkészülésnek, sőt a jövőben amikor a gépesítés magasabb fokon valósulhat meg egy-egy gazdaságban — elengedhetetlen, hiszen a szegedi szövetkezetekben is igen magas a szövetkezeti tagság életkora — olyan munkaszervezeteket, olyan gépesített komplex brigádokat hozhatunk létre, amelyek szinte gombnyomásra szabályozzák a termelést. Lényeges tehát, hogy a termelési eredmények mellett az egyik legfontosabb a szövetkezetekbe beáramló szellemi tőke hasznosítása, befogadása. Ahhoz viszont, hogy minden szövetkezeti tag, minden szövetkezeti vezető tudása legjavát adja, s lelkiismeretét, elengedhetetlen a kedvező munkahelyi légkör megteremtése. Ebben még igen sok tennivaló van.

Egy új, nagyobb szakasz felkészülésének idejét élük a mezőgazdasági üzemek, amikor a magyar mezőgazdasági termelés felzárkózik az európai élvonalhoz. Most a vetés ideje tart. Régi mondas, ki hogy veti ágyát, úgy alussza álmát. A szövetkezeti mozgalom jó alapokat teremtett, „jól ágyazott meg” magának.

Sz. L.

Horváth
Dezső

ÚJ HAJTÁS A FALU SZÉLÉN

Aki új házakat, bontakozó utcákat akar látni, nem kell messzire mennie. Könnyen talál, és sokat. Többféleképpen nézik az emberek a sátorbetők alá bújó falakat. A lakásgondokkal küzdő, ha csak rátéved tekintete, végigbizsergeti az irigységet enyhe kis szellője legalább. Akinek szűk az otthona, csak a szobák, ajtók megszámlálása után éri ennek más motívumokkal tarkított változatát. Aki virágzó gyümölcsfa tövéből verőfényes tavasszal néz szét a téglarakások, ideiglenesre tervezett gémeskútak és vadonatúj házak összevisszaságán, ha nem tartozik is kimondottan a lírai lelkek törzsgárdájába, akkor is szép hasonlatokat keres, jelképként összekapcsolja a rózsaszínű barackvirágot és a rügyező új falut. Olyan az üllési kultúrházról a Rúzsába induló útig terjedő terület, mintha a régi falu öreg törzse hajtana oldalt egy életerős, friss, fiatal tavaszi ágat.

Van alapja ennek a hasonlatnak. Községeink lélekszáma többnyire apadt az utolsó két népszámlálás között, az üllésiek többen lettek százzal. Pedig innen is költöznek el emberek, sajnos, kevesebben születnek itt is. Többen jönnek viszont. Csolyospálos, Majsa, Rúzs, Kigyós, Szeged, Pécs, Szászvár, Dorozsma, Újszentiván mind olvasható abban a nagykönyvben, amelybe az ideit telekigénylők neveit írják be. Nyolcvanöt házhelyet adtak el két évvel ezelőtt, most mérnek szét majd újabb hetvenötöt, és bár nyilvánosságra se hozták hivatalosan ezt a számdéket, 63 igénylés már bent várja a döntést a tanácsnál. Mi vonzza ide az embereket jobban, mint máshová?

— A gáz — mondják a község vezetői.

A négy új utca elején kezdem a sétát, de hamar beszélgetés lesz belőle. Király József lányával együtt kapargatja a tapasztóföldet a lovas kocsirol az új ház tövébe. Honnan jöttek, miért jöttek?

— Tanyáról.

Tíz év alatt két lányt már kiházasított a család, belesegített mindkettőnél a házépítésbe is, idén cserélték ki a görbehátú tanyai ház tetejét új cserépekre, és épül ez a valóban irigyelhető, szép, nagy ház. Miért kellett az új tető a tanyára, ha a faluba költöznek? Azért, mert a tanyát se akarják elhagyni. Edit azt mondja, itt laknak majd télen, kint pedig nyáron. Király bácsinak filozófiája van:

— Azért még a tanyai rendnek is fönn kell maradni, ha új házakat csinálunk, akkor is. A mi szakmánkban kell a jószág, az pedig itt az új házak között nem nagyon kap helyet.

Kocsi még nincs, de garázs is épül a küptetős ház megnyújtott folytatásába, oda, ahol régi elosztás szerint a pajta következne.

— OTP ebben nincsen, ami itt van, az mind tiszta, száraz pénz.

Szép pénz, de igazat kell adni az érvelésnek:

— Ha 54 esztendő valaki, a pénz is megbecsüli meg a munkát is, komoly házaseletet is él, kell is, hogy legyen eredménye.

Szabadon járhatok udvarokon és leendő kerteken, se kutya, se kerítés nem zavar még. Gyuris Károly rokkantsági nyugdíjas, mégis házat épít. Maga simítózza a lépcső tetejét a cementet, gyermekét váró felesége a lépcső alján ülve tartja szővet. A család segítette őket két oldalról a fészekrakásban. Sürgős a munka, az apa második gyermekét már ebbe a házba várja haza. Talán már gratulálhatunk is azóta. Búszka a házára, búszka a családjára a férj is, feleség is.

Sok rangos épület között találok Tóth Mihályék aprócska házát. Csak melléképületnek készült. Ha a nagy házakba beköszöntem, ide be is kell mennem, föltétlenül. Fialat a család, két gyermekkel, fiatalos akarattal, de eddig jutottak csak. A férj közműves. Igaz lenne a régi mondas most is, hogy szabó rossz ruhában, suszter rossz cipőben — közműves meg picike kis házban? Azt mondja az alig 22 éves ifjú asszony:

— Megvan a terv — meg is mutatja —, idén akartuk tovább építeni, de nem nagyon lesz abból már valami. Nagyon magas a víz, nem tudunk vályogot verni.

— Vert már vályogot? — vetem közbe azonnal a kérdést, mert idegenül is sajnálnám ilyen nehéz munkára küldeni.

— Hogyne. Ennyi a válasz természetes nyugalommal becsülettel szerzett érettségi bizonyítványa árnyékából.

Itt kezd átragadni rám Király bácsi filozófiája. Nem főntről hullanak ide ezek az új házak, családok, ismerősök, barátok teszik a megtakarított induló összegeket mellé segítő erejüket, vetik a vályogot, dagasztják a sarrat, ásnak, ácsolnak, falat raknak, ahogy a mester dirigálja. Kocsmáros az, aki halasi fehér téglából építi az egészet. Sokan jönnek tanyáról, elkészül a tágas ház azzal a megfeszített igyekezettel, hogy ne legyen alábbvaló, mint a szomszédé, beköltözik a gyerek vagy a lány, az idősebbek pedig maradnak kint tovább a jószággal, földdel, legföljebb egészen öreg korukat tervezik ide, közelebb az orvoshoz. Egész életük megvalósult álma a falusi ház villannyal, talán majd vízzel is, mert a fürdőszobákba nagyon kellene, és egyszer talán gázzal is, hiszen itt van alattuk a kincs.

Szikkadt öregek kemény akaratából hajt új ágat az öreg falu. Bölcs nyugalom van minden szavuk mögött, hiszen most van tehetségük is hozzá. Sok reménytelen esztendő után nyitják új virágjaikat régi községeink.